

วิถีแห่งฉลากกินแบ่งรัฐบาล : มหันตภัยหรือแหล่งสร้างรายได้ของภาครัฐ
The Thai Lottery Way : Disaster or Government's Income Source

วรเชษฐ์ โทอิน¹

Worachet Tho-un

ศักดิ์ชัย เสนามาตย์²

Sakchai Senamart

Corresponding Author E-mails: worachet.th@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้ต้องการสะท้อนถึงวิถีแห่งวงการพนันของไทย ลักษณะของการพนันที่แฝงอยู่ในประเพณีต่าง ๆ ความรู้สึกนึกคิดของผู้คนสังคมไทยที่มีต่อการเล่นการพนันและผลกระทบที่เกิดจากการเล่นการพนันที่รัฐอนุญาตและรัฐไม่อนุญาตผ่านวรรณกรรม กฎหมาย หลักธรรมทางพุทธศาสนา และแนวคิดศาสตร์พระราชา ผลการสังเคราะห์ข้อมูลพบว่า วิถีแห่งการพนันได้อยู่เคียงคู่กับสังคมไทยอย่างยาวนาน รวมทั้งมีบริบทและกระบวนการในการเล่นการพนันของสังคมไทยที่มีอยู่หลายรูปแบบ ทั้งนี้ จะขึ้นอยู่กับบริบทของวัฒนธรรมประเพณี สภาพแวดล้อม กฎหมาย และระบบการปกครอง เป็นต้น ส่วนมุมมองและทัศนคติที่มีต่อการเล่นการพนันนั้น จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่งมีมุมมองว่าการพนันเป็นการสร้างความสำราญใจ สร้างความบันเทิงใจโดยได้สร้างพื้นที่ทางสังคมในการสร้างความชอบธรรมให้กับการเล่นในหลายรูปแบบ เช่น การเล่นการพนันที่แฝงอยู่ตามประเพณีท้องถิ่น และการเล่นการพนันในประเภทที่รัฐอนุญาตและไม่อนุญาต เป็นต้น และกลุ่มที่สองมีมุมมองว่าการพนันเป็นอบายมุข เป็นหนทางแห่งความเสื่อม เป็นความหายนะต่อผู้เล่นและเป็นภัยต่อสังคม รวมทั้งเป็นสิ่งเลวร้ายที่รัฐต้องจำกัดให้หมดไปจากสังคมนั้น ๆ ซึ่งแนวคิดกลุ่มหลังนี้ จะมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กับหลักธรรมทางศาสนาและกฎหมายเป็นสำคัญ จากการศึกษาข้อมูลที่ผ่านมาได้พบทางสองแพร่งแห่งความเชื่อที่เป็นข้อถกเถียงในประเด็นที่ว่าวิถีแห่งการพนันคืออำนาจที่ครอบงำวิถีแห่งการดำรงชีวิตของภาคประชาชน (บางกลุ่ม) ให้ตกเป็นทาสและยากที่จะหลุดพ้น

คำสำคัญ: ฉลากกินแบ่งรัฐบาล, แหล่งรายได้, ภาครัฐ, มหันตภัย

Abstract

This article wants to reflect the way of gambling in Thailand. Characteristics of gambling hidden in various traditions, feelings of Thai society people towards gambling and effects of gambling that the state allows and the state does not allow through literature, law, Buddhist principles and The King's philosophy. The results of the data synthesis revealed that the way of gambling has been in tandem with Thai society for a long time. Including the context and processes of gambling in Thai society that exist in many forms and this will depend on the context of culture, tradition, environment, law, and administrative system, etc. As for the views and attitudes towards gambling, they are divided into 2 groups: the first group has the view that gambling is a pleasure. Entertaining by creating a social space to legitimize gambling in many forms, such as gambling that is embedded in local traditions. and gambling in the types that the government allows and does not allow, etc. And the second group had the view that gambling was a vice. is the way of decay It is a disaster for players and a threat to society. It is also a bad thing that the state must be completely restricted from that society. The latter group's

¹ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

² สถานีตำรวจภูธรเขาใหญ่ จังหวัดมหาสารคาม

ideas are closely linked and related to religious principles and laws. The study of past data has found two crossroads of belief that are controversial in the issue of gambling is the power that dominates the way of life of the people (some groups) to be enslaved and difficult to release.

Keywords: Thai lottery, Source of income, Government, Disaster

บทนำ

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ที่บอกเล่าถึงเรื่องราวหม่มหนึ่งของมวลมนุษยโลกนั้นกล่าวกันว่าบันทึกไว้ว่า มนุษย์ได้มีการเล่นที่เรียกกันว่า “การพนัน” มาอย่างต่อเนื่องและยาวนานเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยการพนันที่เก่าแก่ที่สุดคือ การเล่นการพนันที่ใช้ลูกเต๋าหรือการโยนลูกเต๋าในการแข่งขันโดยเล่นเกมที่มีชื่อเรียกว่า “Astragali” ซึ่งเกิดขึ้นในสมัยอียิปต์ เมื่อ 3,500 ปีก่อนคริสต์ศักราช ต่อมาได้มีการพัฒนารูปแบบการพนันที่มีความแตกต่างกันออกไปตามยุคสมัยและตามความนิยมของคนแต่ละเชื้อชาติแต่ละเผ่าพันธุ์ (วารสารสามโกเศศ, 2547, น. 6) สำหรับประเทศไทย ปัญหาการเล่นการพนันนับว่าเป็นปัญหาที่มีอยู่เคียงคู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ทั้งนี้เนื่องจากพื้นฐานทางสังคมของคนไทยที่มีนิสัยรักสนุกสนานและนิยมชมชอบในการเล่นเสี่ยงโชคชะตา อีกทั้งการพนันยังได้แทรกซึมลงไปสู่กลุ่มคนทุกระดับไม่ว่าจะร่ำรวยหรือยากจนก็มักจะมีความนิยมชมชอบในการเล่นการพนันกันอย่างหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นไพ่ ไฮโล การเล่นพนันตามวิถีท้องถิ่น การเล่นพนันในประเพณีต่าง ๆ การเล่นหวยรัฐบาลและหวยใต้ดิน หรือแม้กระทั่งการเล่นพนันออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งกำลังเป็นที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน (เชษฐ รัชดาพรธนาธิกุล, 2556, น. 6-7)

ในบริบทของสังคมไทยที่มีความหลากหลายทางด้านเพศ อาชีพ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและการมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกันก็ย่อมจะมีวิถีคิด มีทัศนคติและพฤติกรรมต่อบริบทของบางสิ่งบางอย่างแตกต่างกันด้วย เช่น ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพนันที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน มุมมองของคนบางกลุ่มที่มีต่อการเล่นการพนันบ้างก็ให้เหตุผลว่า “คนที่เล่นการพนัน ไม่ใช่คนที่เลวร้าย ถ้าเป็นการเล่นเพื่อความสนุกสนานโดยไม่มี การได้เสียกันเข้ามาเกี่ยวข้อง” จะเห็นได้ว่าแนวคิดนี้มีลักษณะมุมมองในเชิงบวกต่อการเล่นการพนัน เมื่อหากมีกระบวนการคิดเช่นนี้เกิดขึ้นแล้วมีการกระจายไปสู่คนจำนวนมาก จึงทำให้หลาย ๆ คน ไม่ตระหนักหรือมองไม่เห็นภัยทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะตามมาซึ่งมีมูลเหตุที่เกิดขึ้นมาจากการพนัน

จากรายงานการศึกษาสถานการณ์ พฤติกรรม และผลกระทบการพนันในประเทศไทย ประจำปี 2562 ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยภายใต้ความร่วมมือระหว่างศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ (SAB) โดยทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ดำเนินการเป็นครั้งที่ 3 ต่อเนื่องจากปี 2558 และ 2560 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามสถานการณ์ด้านการพนัน ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการนำข้อมูลที่ได้ประกอบการพิจารณา แสวงหาแนวทางการป้องกัน แก้ไขปัญหา รวมถึงผู้สนใจที่จะนำข้อมูลไปใช้เพื่อการขยายผลทางวิชาการต่อไป และการศึกษา สถานการณ์ พฤติกรรมและผลกระทบการพนันในประเทศไทย ประจำปี 2562 ได้เก็บรวบรวมข้อมูลกับประชาชนทั่วไปที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ใน 77 จังหวัดทั่วประเทศ ประยุกต์ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มเชิงชั้นภูมิหลายชั้น และกำหนดลักษณะตัวอย่างให้สอดคล้องกับประชากรเป้าหมายจริงรวมจำนวนทั้งสิ้น 44,050 ตัวอย่าง (ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ, 2562, น. 44) ประเด็นที่น่าสนใจคือคนไทยมีแนวโน้มที่จะเล่นการพนันและติดการพนัน จนเป็นปัญหาทั้งส่วนบุคคลและปัญหาสังคมเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มที่น่าห่วงใยมากคือ เด็ก เยาวชน คนหนุ่มสาว และมีแนวโน้มการขยายตัวของการพนันออนไลน์ ซึ่งเข้าถึงประชาชนได้ง่ายและควบคุมได้ยากในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาที่มีข่าวการจับกุมผู้ดำเนินการบ่อนพนันทั้งออนไลน์และสถานที่จริงรวมหลายสิบแห่ง แต่ละแห่งมีวงเงินหมุนเวียนหลักร้อย

ล้านบาท ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ประมาณการว่ามีคนไทยอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่เล่นการพนันในรอบปี 2562 จำนวน 30.420 ล้านคน ร้อยละ 57 ของกลุ่มตัวอย่าง เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ประมาณ 1.490 ล้านคน หรือร้อยละ 5.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนคนเล่นการพนันเทียบกับประชากรในภูมิภาคสูงที่สุดคือ ร้อยละ 58.9 รองลงมาคือกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีสัดส่วนผู้เล่นพนันอยู่ที่ร้อยละ 58.3 อันดับที่สามคือภาคใต้ มีสัดส่วนคนเล่นพนันอยู่ร้อยละ 54.4 ภาคเหนือร้อยละ 52.0 ภาคกลางร้อยละ 50.6 (วิทยากร เชียงกุล, 2564, น. 1-3)

การพนันนับได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนสมัยประวัติศาสตร์ และมีความต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน สังคมไทยเรามักจะพบเห็นการเล่นการพนันได้ทั่วไปอย่างปรกติ ทั้งนี้เพราะผู้เล่นการพนันมีช่องทางในการเล่นพนันที่สามารถเข้าถึงได้โดยง่ายในหลายรูปแบบ และการพนันจะแทรกอยู่ในสังคมทุกระดับชั้น ดังนั้น ความสัมพันธ์ด้านการพนันจะแฝงอยู่ในวิถีชีวิตคนไทยทั้งในด้านระบบเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม บางครั้งการพนันได้เข้าไปแทรกซึมในวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และเทศกาลงาน ประเพณีในท้องถิ่นด้วย เช่น งานประเพณีบุญบั้งไฟ, บุญแข่งเรือ, บุญงานวัด, งานประจำปี งานมงคลและงานอวมงคล เป็นต้น ซึ่งการพนันบางประเภทได้มีเยาวชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องพัวพันกับการพนันในลักษณะการติดตามผู้ปกครองเข้าไปในพื้นที่ที่เป็นพื้นที่เปิดสำหรับการเล่นพนัน สถานการณ์ดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพของเยาวชนที่อยู่ท่ามกลางของสภาพแวดล้อม และเงื่อนไขที่มีอิทธิพลให้เยาวชนเข้าสู่วงเวียนของการเป็นนักการพนันในวันข้างหน้าได้อย่างง่ายดาย ในทุกประเทศมีคนจำนวนมากพอสมควรที่ชอบเล่นการพนันแบบเป็นครั้งคราว ใช้จ่ายเงินจำนวนไม่มาก เช่น ซื้อล็อตเตอรี่ หวยใต้ดินหรือไปเล่นสล็อตแมชชีน และการพนันชนิดอื่น ๆ ในสถานคาสิโนที่หลายประเทศอนุญาตให้เปิดได้อย่างถูกกฎหมาย ฯลฯ โดยมักถือเป็นการพักผ่อนหย่อนใจเพื่อหาความสุข ความตื่นเต้น การลองเสี่ยงโชค ฯลฯ การเล่นพนันแบบเป็นครั้งคราวแบบนี้คนมักมองว่าสำหรับผู้ใหญ่แล้วเป็นเรื่องการเล่นเกมเพื่อความบันเทิงชนิดหนึ่งที่ไม่ได้สร้างปัญหาสังคมโดยตรงหรือเห็นได้ชัดหลาย ประเทศอนุญาตให้มีสถานเล่นและการเล่นการพนันอย่างถูกกฎหมายได้เพื่อที่รัฐบาลจะได้หารายได้เข้าประเทศและอ้างว่าเพื่อจะได้ควบคุมให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมได้ด้วย การวิจัยในหลายประเทศพบว่า แม้คนส่วนใหญ่ (อาจจะ 60-80% ในแต่ละประเทศ) จะเล่นการพนันแบบครั้งคราวเพื่อความบันเทิงการพักผ่อนหย่อนใจ แต่มีคนส่วนหนึ่งที่เล่นการพนันแบบเสพติดหรือยับยั้งใจไม่ได้ (Compulsive Gambling) คือเล่นมาก เล่นบ่อยอย่างต่อเนื่อง เลิกไม่ได้ จนกลายเป็นปัญหาทั้งทางการเงิน จิตใจสุขภาพ ปัญหาครอบครัว และปัญหาทางสังคม งานวิจัยส่วนใหญ่ในประเทศพัฒนาอุตสาหกรรมจะให้คำจำกัดความที่เน้นเฉพาะคนเล่นการพนันแบบเป็นปัญหาจริง ๆ และรายงานว่ามีกลุ่มคนที่ติดการพนันแบบเป็นปัญหานี้จำนวนประมาณ 0.5% (เดนมาร์ก, เนเธอร์แลนด์) ถึง 7.6% (ฮ่องกง) ของประชากรผู้ใหญ่ แต่ก็มีคนที่ติดการพนันปานกลางที่มีแนวโน้มจะติดการพนันหนักขึ้นอีกส่วนหนึ่ง และถ้านับผลกระทบต่อกันในครอบครัว ญาติพี่น้องเพื่อนร่วมงานด้วย ที่นักวิจัยประเมินว่าน่าจะอยู่ระหว่าง 10-17 คน ต่อผู้ติดการพนัน 1 คน ก็จะครอบคลุมคนจำนวนมากขึ้น ปัญหาการติดการพนันยังมีผลเสียหายต่อเศรษฐกิจสังคมโดยรวมมากด้วย (วิทยากร เชียงกุล, 2562, น. 18-19)

มุมมองของชาวบ้านที่มีต่อการเล่นการพนันนั้นมีทั้งมุมมองด้านบวก (Positive) และมุมมองด้านลบ (Negative) โดยที่ชาวบ้านกลุ่มที่มีมุมมองด้านบวกได้ให้ข้อคิดเห็นว่า “การเล่นการพนันในชุมชนมีสาเหตุ ส่วนหนึ่งที่มีความเชื่อมโยงกับการสืบทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณีของบรรพบุรุษไว้ เช่น การพนันด้วยวิธีการชนไก่ การชนวัวเป็นการแสดงออกถึงการต่อสู้และการไม่ยอมแพ้ นอกจากนี้การพนันยังเป็นเกมกีฬาชนิดหนึ่ง และเป็นสิ่งบันเทิงที่สามารถทำให้คลายทุกข์ คลายเศร้าได้ เป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันของคนในชุมชน และยังช่วยให้คนบางกลุ่มมีรายได้จากการจัดกิจกรรมการเล่น

พนันในชุมชนอีกด้วย เช่น การค้าขายอาหารตามสั่ง อาหารสำเร็จรูป เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เป็นต้น” ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งที่มีมุมมองด้านลบก็ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า “การเล่นการพนันทุกชนิดเป็นอบายมุข เป็นหนทางแห่งความเสื่อม และควรหลีกเลี่ยงเพราะเป็นสิ่งที่มอมเมาประชาชน ผิดหลักของศีลธรรม และผิดกฎหมายด้วย ส่วนมากนักเล่นการพนันหรือเครือข่ายของนักการพนันก็มักที่จะอ้างเอาประเพณีและวัฒนธรรมมาเป็นข้ออ้างในการเล่นการพนันอยู่เสมอ ๆ โดยมีการสร้างรายได้หรือผลประโยชน์ให้กับตนเอง และพรรคพวกของตนซึ่งมีนายทุน และผู้มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง” ดังนั้น หากพิจารณาอย่างเป็นกลางระหว่างข้อถกเถียงดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่าการพนันนับว่ามีทั้งคุณและโทษซึ่งเปรียบเสมือนดาบสองคมนั่นเอง

แนวคิดเกี่ยวกับการพนัน

จากการศึกษาถึงกรณีกระแสวิพากษ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวงการพนันในสังคมไทยที่ผ่านมาพบว่า มักจะมีหลายคนชอบอ้างหลักการทางด้านศาสนาว่าวิพากษ์ในประเด็นเรื่อง “การสร้างรายได้จากการพนันของรัฐชอบด้วยหลักศีลธรรมหรือไม่” ข้อมูลหลักฐานประการหนึ่งที่ค้นพบในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา พบว่า พระพุทธเจ้าไม่ทรงอนุญาตให้พระสงฆ์เล่นการพนัน แต่ไม่ได้ทรงนำบัญญัติข้อนี้มาใช้กับฆราวาส (บุคคลทั่วไป) และพระองค์ได้ทรงเตือนสติด้วยการแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรม 6 อย่างที่ทำให้เกิดความเสื่อมในการใช้ชีวิตของคนทั่วไปเท่านั้น ซึ่งประกอบด้วย 1) ติดสุราและของมีเมา 2) ชอบเที่ยวกลางคืน 3) ชอบเที่ยวดูการละเล่น 4) ติดการพนัน 5) คบคนชั่ว และ 6) เกียจคร้านการงาน (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 11 ข้อ 247, น. 202) ซึ่งในบทความนี้ผู้เขียนขอเสนอแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการพนันออกเป็น 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาการพนันในอดีตของสังคมผ่านมุมมองจากวรรณกรรมไทย

จากการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเล่นการพนันในสังคมไทยนั้น ผู้เขียนยังไม่พบร่องรอยหลักฐานที่ชัดเจนว่าคนไทยเริ่มเล่นการพนันเมื่อใด แต่ถ้าหากพิจารณาถึงพฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยของคนไทยที่รักสนุกสนาน นิยมการเสี่ยงโชค การทำนายดวงชะตา การเชื่อในสิ่งเร้นลับ และหลักฐานร่องรอยการติดต่อกับต่างชาติทั้งชาวจีน และชาวอินเดียที่มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยก็อาจสันนิษฐานได้ว่าคนไทยน่าจะมีการเล่นการพนันกันมานานแล้ว และคงได้รับอิทธิพลในเรื่องการพนันจากประเทศที่เราติดต่อกับด้วยโดยเฉพาะรูปแบบที่เป็นเกมการพนัน หรือการแข่งขันที่กำหนดขึ้นเพื่อเล่นพนันโดยเฉพาะ เช่น ถั่ว โป หวย บ่อนเบี้ย การชนไก่ ชนวัว และปลากัด เป็นต้น จะเห็นได้ว่าอุปกรณ์และเครื่องมือในการใช้เล่นการพนันมักจะเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตทางการเกษตรและสัตว์เลี้ยงนั้นเอง

วรรณกรรมในสมัยสุโขทัยมีหลักฐานที่นักปราชญ์ราชบัณฑิตบรรยายถึงการเล่นการพนันในวรรณกรรมต่าง ๆ หลายเรื่อง เช่น วรรณกรรมปัญญาสชาดก ซึ่งพระภิกษุชาวเชียงใหม่ได้เขียนไว้ประมาณปี พ.ศ. 2000-2200 โดยจารีกวรรณกรรมไว้ด้วยภาษาบาลี (Pali) มีทั้งคำประพันธ์ที่เป็นร้อยแก้ว บทร้อยกรอง และบทคาถา ทั้งสิ้นจำนวน 50 ชาดก โครงสร้างของปัญญาสชาดกมีลักษณะเลียนแบบนิบาตชาดกหรืออรรถกถาชาดกที่พระสงฆ์ชาวลังกาประพันธ์ไว้ ซึ่งประกอบด้วยปัจจุบันวัตถุ อดีตนิทาน บทคาถาภาษิตและสโมธานหรือประชุมชาดก (พระธรรมสิทธิอาจารย์ (หนู ถาวโร), 2552, น. 36) ในสมัยกรุงธนบุรีแนวคิดเกี่ยวกับการพนันพบว่า การพนันเป็นการละเล่นที่สร้างความบันเทิงใจให้แก่เจ้าขุนมูลนาย ประชาชน และข้าทาสบริวาร ซึ่งได้ปรากฏในวรรณกรรมพระราชพิธีสิบสองเดือนใจความว่า “...การที่ถือว่าการเล่นเบี้ยไม่เป็นการเสียหายอันใด ในเวลาชดถุกซ์เช่นนี้ ก็เพราะเป็นการที่ได้อนุญาต เป็นพยานว่าเจ้าแผ่นดินไม่ขัดขวาง ห้ามปรามหรือพลอยเห็นสนุกด้วย จึงได้ยกหัวเบี้ยพระราชทานให้นักชดถุกซ์ละ 3

วัน การที่พระเจ้าแผ่นดินอนุญาตหรือทรงเห็นดีด้วยในเรื่องเล่นเบี้ยนี้ก็คงจะเป็นความจริง แต่คงจะเป็นพระเจ้าแผ่นดินบางพระองค์ เช่น ขุนหลวงตาก เจ้าธนบุรีไปตีเมืองนครศรีธรรมราชได้พระราชทานเงินให้ฝึพายเล่นกำถั่วหน้าพระที่นั่ง ถือเอาขันตักเงินแจก ความประสงค์ที่ขุนหลวงตากทำเช่นนั้น เพราะตัวท่านเองอยู่ข้างจะเล่นเบี้ยจัดอยู่แล้วนั้นประการหนึ่ง ท่านก็เห็นใจกันกับพวกทหารทั้งปวงว่า การสนุกอะไรไม่เสมอการเล่นเบี้ย ประสงค์ที่จะให้ทหารเป็นที่รื่นเริงลืมความลำบากที่ต้องทนยากจึงได้ปล่อยให้เล่นเบี้ยเป็นการเอาใจ...” (สุภาพร พลายน้อย, 2547, น. 22) วรรณกรรมสำคัญที่เป็นหลักฐานการเล่นการพนันในสมัยรัตนโกสินทร์ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงให้กวีราชบัณฑิตได้ชำระรวบรวมขึ้นมาใหม่คือกฎหมายตราสามดวง ซึ่งเป็นเอกสารอีกชิ้นหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าผู้คนในสมัยกรุงศรีอยุธยานิยมเล่นการพนันและสืบทอดมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ส่วนแนวคิดที่บ่งชี้ว่าการพนันเป็นสิ่งชั่วร้ายในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ได้ปรากฏในวรรณกรรมคำสอน “ไตรภูมิโลกวิจิตร” (กรมศิลปากร, 2535, น. 75) ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่รวบรวมขึ้นตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก โดยมีพระยาธรรมปรีชา (แก้ว) เป็นผู้แต่งและเป็นวรรณกรรมที่มีเนื้อหาที่คล้ายคลึงกับวรรณกรรม เรื่อง “ไตรภูมิพระร่วง” ในสมัยสุโขทัย ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่แต่งเสริมถึงเรื่องของโทษในการเล่นการพนันที่สะท้อนให้ผู้คนระมัดระวังตนจากภัยของการพนัน ในกาลต่อมาถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปี พ.ศ. 2378 ได้เกิดปัญหาการเงินในประเทศขาดแคลน ทั้งนี้เพราะประชนนิยมเก็บเงินทองของมีค่าโดยการฝังไว้ใต้ดิน และด้วยสาเหตุแห่งวิกฤติเศรษฐกิจแบบนี้ แนวคิดการกระตุ้นเศรษฐกิจประการหนึ่งของรัฐคือ “หวย” จึงเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาและปลุกความโลภในจิตใจของคนสมัยนั้น เมื่อมีชาวจีน 2 คน คือ “เจ๊กหง” และ “เจ๊กสาวศรี” (พระไชยบาลชาลญรงค์) ได้จัดตั้งหวยขึ้น 2 โรง ซึ่งนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้หวยของรัฐ (Lottery) เริ่มมีอิทธิพลและแพร่หลายอยู่ในสังคมไทยเรื่อยมาจนกระทั่งถึงในปัจจุบัน (สุภาพร พลายน้อย, 2547, น. 27)

2. รูปแบบการพนันในสถานการณ์ปัจจุบันของสังคมไทย

การเล่นพนันถือว่าการบริโภคสินค้าประเภทหนึ่งที่ทำให้รรถประโยชน์นิยมแก่ผู้บริโภคในลักษณะเช่นเดียวกับการบริโภคสินค้าเพื่อความบันเทิงทั่วไป ลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของสินค้าประเภทนี้ที่แตกต่างจากสินค้าประเภทอื่น ๆ คือ การพนันเป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดการเสพติด (Addiction) เช่นเดียวกับการสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือการเสพสารเสพติด ดังนั้น การเสพติดการพนันมักก่อให้เกิดผลร้ายอื่น ๆ มากมาย เช่น การก่อหนี้สินจำนวนมากจนทำให้บุคคลสิ้นเนื้อประดาตัว การขาดงานหรือถูกไล่ออกจากงานเพราะปัญหาการติดพนัน การทะเลาะวิวาทหรือทำร้ายร่างกายสมาชิกในครอบครัวเมื่อมีปัญหาเรื่องการเงิน การฉ้อโกง การก่อคดีความเพื่อนำเงินไปเล่นพนันต่อหรือเพื่อใช้หนี้การพนัน การถูกทำร้ายจากการทวงคืนหนี้พนัน หรือแม้แต่ปัญหาการฆ่าตัวตายเมื่อสูญเสียเงินเป็นจำนวนมากจากการพนัน การเสพติดการพนันส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างต่อเนื่องอีกด้วย เช่น ประเทศต้องสูญเสียเงินเพื่อใช้ในการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมในคดีความที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจากการพนัน ต้องมีการเพิ่มเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและตำรวจมากขึ้น เพื่อดูแลรักษาความปลอดภัยของประชาชน ส่วนกระบวนการทางกฎหมายที่ใช้ป้องกันและควบคุมการเล่นการพนันของประเทศไทยในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 (2478, น. 1-2) กฎกระทรวงและระเบียบที่ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนันฯ รวมทั้งบทบัญญัติในมาตรา 853, มาตรา 854, และมาตรา 855 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การเล่นการพนันตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

ประเภทที่หนึ่งคือ การพนันประเภทห้ามเด็ดขาด ได้แก่ การเล่นตามบัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ซึ่งมี 28 ชนิด คือ 1) หวย ก.ข. 2) โป้ป่น 3) โป้กำ 4) ถั่ว 5) แปะเต้า

6) จับยี่กี 7) ต่อแต้ม 8) เปี้ยโบกหรือคูคีหรืออีโจ้ง 9) ไฟสามใบ 10) ไม้สามอัน 11) ช้างงาหรือปือก 12) ไม้ดำไม้แดงหรือปลาดำปลาแดงหรืออีดำอีแดง 13) อีโปงครอบ 14) กำตัด 15) ไม้หมุนหรือล้อหมุน ทุก ๆ อย่าง 16) หัวโตหรือท่ายภาพ 17) การเล่นซึ่งมีการทรมานสัตว์ เช่น เอามีดหรือหนามผูกหรือวางยา เบื้อยามาให้สัตว์ชนหรือต่อสู้กัน หรือสูมไฟบนหลังเต่าให้วิ่งแข่งขันหรือการเล่นอื่น ๆ ซึ่งเป็นการทรมาน สัตว์อันมีลักษณะคล้ายกับที่ว่ามานี้ 18) บิลเสียดรู ตีผี 19) โยนจิม 20) สี่เหงาลัก 21) ขลุกลอก 22) น้ำเต้าทุก ๆ อย่าง 23) ไฮโลว์ 24) อีก่อย 25) ปั้นแปะ 26) อีโปงซัด 27) บาการา 28) สล๊อตแมชชีน การเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ก. ประเภทนี้ ห้ามมิให้อนุญาตจัดให้มี หรือเข้าเล่น หรือเข้าพนันในการเล่นโดย เต็ดขาด เว้นแต่ในกรณีที่รัฐบาลพิจารณาเห็นว่า ณ สถานที่ใดสมควรจะอนุญาตภายใต้บังคับเงื่อนไขใด ๆ ให้มีการเล่นชนิดใดก่อนอนุญาตได้โดยออกพระราชกฤษฎีกา ตามมาตรา 4 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติ การพนันฯ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการอนุญาตกระทำได้ยาก จึงมีผลเท่ากับไม่อนุญาตให้จัดให้มีการเล่นในตัว

ประเภทที่สองคือ การพนันประเภทอนุญาต ได้แก่ การเล่นตามบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติการ พนัน พุทธศักราช 2478 ซึ่งมี 28 ชนิด คือ 1) การเล่นต่าง ๆ ที่ให้สัตว์ต่อสู้หรือแข่งขัน เช่น ชนโค ชนไก่ กัดปลา แข่งม้า ฯลฯ นอกจากที่กล่าวมาในอันดับ 17 แห่งบัญชี ก. 2) วิงวู้คน 3) ชกมวย มวยปล้ำ 4) แข่งเรือฟ่ง แข่งเรือล้อ 5) ซึรูป 6) โยนห่วง 7) โยนสตาจค์หรือวัตตุใด ๆ ลงในภาชนะต่าง ๆ 8) ตกเบ็ด 9) จับสลากโดยวิธีใด ๆ 10) ยิงเป้า (11) ปาหน้าคน ปาสัตว์หรือสิ่งใด ๆ 12) เต้าข้ามด่าน 13) หมากแกว 14) หมากหัวแดง 15) บิงโก 16) สลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือการเล่นอย่างใดที่เสี่ยง โชคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง 17) โตแตเลเซเตอร์สำหรับการเล่นอย่างใดอย่าง หนึ่ง 18) สวีปสำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง 19) บุกเมกิงสำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง 20) ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบหรือสวีปซึ่งไม่ใช่ออกในประเทศไทย แต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วย กฎหมายของประเทศที่จัดนั้น 21) ไพ่นกกระจอก ไฟต่อแต้ม ไฟต่าง ๆ 22) ดวด 23) บิลเสียด 24) ช้องอ้อย 25) สะบ้าทอย 26) สะบ้าซุด 27) ฟุตบอลโต๊ะ 28) เครื่องเล่นซึ่งใช้เครื่องกล พลังไฟฟ้า พลังแสงสว่าง หรือพลังอื่นใดที่ใช้เล่นโดยวิธีสัมผัส เลื่อน กด ดึง ดัน ยิง โยน โยก หมุน หรือวิธีอื่นใด ซึ่งสามารถทำให้แพ้ชนะกันได้ไม่ว่าจะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใด ๆ หรือไม่ก็ตาม

จากประเด็นที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการเล่นการพนัน ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การพนันประเภทห้ามเด็ดขาดและการพนันประเภท อนุญาต ติความได้ว่าถึงแม้การเล่นการพนันจะมีผลกระทบต่อตัวผู้เล่น และต่อบริบททางสังคมเพียงใดก็ตาม รัฐบาลหรือผู้ปกครองก็มักจะมีการโอนอ่อนผ่อนตามให้ประชาชนเล่นการพนันได้บ้าง ซึ่งวิธีการหรือ กระบวนการดังกล่าว ผู้เขียนมองว่าสิ่งนั้นย่อมแสดงให้เห็นได้ว่าการพนันเป็นเรื่องของสร้างรายได้ให้กับ รัฐบาล เช่น ฉลากกินแบ่งรัฐบาลหรือลอตเตอรี่ที่สร้างรายได้อย่างมหาศาลและสร้างรายจ่ายให้กับนักเสี่ยง โชค (ผู้ซื้อ) จำนวนมหาศาลเช่นกัน ส่วนห่วยใต้ดินก็ได้สร้างรายได้ที่ผิดกฎหมายให้กับเจ้ามืออย่างมหาศาล เช่นเดียวกัน ซึ่งเมื่อหากพิจารณาโดยภาพรวมถึงการควบคุม หรือการปราบปรามการเล่นห่วยใต้ดินจึงนับว่า เป็นประเด็นสาธารณะที่มีความละเอียดอ่อน และอ่อนไหวต่อความรู้สึกของผู้คนจำนวนมากในสังคมไทย

3. การพนันในระบบออนไลน์

ในสังคมโลกยุคปัจจุบันนี้ กระบวนการเล่นพนันออนไลน์ (Online Gambling) กลายเป็นเรื่อง ที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ สำหรับประเทศไทยการเล่นพนัน ออนไลน์ผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ยังคงเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายและยังไม่มี กระบวนการทางกฎหมายหรือนโยบายของรัฐบาลมาบริหารจัดการในเรื่องนี้อย่างเป็นทางการ และยังมี การลักลอบเล่นการพนันออนไลน์กันอย่างกว้างขวางจนอาจกล่าวได้ว่า “การพนันออนไลน์สามารถเล่นกัน

ได้ทุกเพศ ทุกวัย และทุกวัน” เลยทีเดียว โดยเฉพาะการพนันฟุตบอลออนไลน์ คาสิโนออนไลน์และการพนันม้าแข่งออนไลน์ และที่มีแนวโน้มขยายตัวอย่างมากขึ้นในสังคมไทย ขณะที่ในต่างประเทศได้มีการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการการพนันออนไลน์ ออกเป็น 2 แนวทาง คือ 1) แนวนโยบายที่ไม่ยอมให้ธุรกิจพนันออนไลน์เป็นธุรกิจที่ถูกกฎหมาย เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา รัสเซีย กรีซและปากีสถาน เป็นต้น และ 2) แนวนโยบายที่ยินยอมให้ธุรกิจพนันออนไลน์เป็นธุรกิจที่ต้องตามกฎหมาย เช่น ประเทศอังกฤษ ยิบรอลตาร์ และมอลตา เป็นต้น ในอดีตก่อนยุคสมัยของการสื่อสารโทรคมนาคมสมัยใหม่ กิจกรรมการเล่นพนันมักเกิดขึ้นในสถานที่และเวลาเดียวกัน เช่น การเล่นพนันในบ่อนกาสิโนหรือการเล่นพนันม้าแข่ง เป็นต้น แต่ในปัจจุบันกิจกรรมการเล่นพนันได้ถูกพัฒนาให้สามารถเกิดขึ้นได้ในเวลาเดียวกันแต่ต่างสถานที่ โดยการพัฒนานั้นเริ่มต้นจากการแทงพนันผ่านทางโทรศัพท์ ซึ่งสถานที่ที่ผู้เล่นการพนันอยู่นั้นเป็นคนละสถานที่กันกับการเกิดขึ้นของผลได้เสียพนัน เช่น การแทงพนันแข่งม้าผ่านทางโทรศัพท์ โดยรับชมผลพนันผ่านทางโทรทัศน์ และได้รับการพัฒนาเรื่อยมาจนกลายเป็นพนันออนไลน์ เช่น การเล่นพนันบ่อนกาสิโนบนอินเทอร์เน็ต กล่าวได้ว่าปรากฏการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจากการพัฒนาดังกล่าวนี้ คือ การลดลงของต้นทุนในการเข้าถึงโอกาสในการเล่นพนัน ผู้เล่นไม่ต้องเดินทางไปที่สนามแข่งม้าหรือที่บ่อนการพนันเพื่อเล่นพนันอีกต่อไป การเล่นพนันทางอินเทอร์เน็ตจะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบไปด้วย 3 ปัจจัยหลัก ดังนี้ 1) การบริหารจัดการบริการการพนัน 2) กลุ่มผู้ให้บริการรับแทงพนัน 3) กลุ่มผู้รับบริการการพนันหรือผู้เล่นพนัน (มัทยา ศรีพนา, 2556, น. 2) และจากการสำรวจข้อมูลเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับการพนันออนไลน์ที่โฆษณาเชิญชวนและดำเนินการรับพนันผ่านเว็บไซต์ต่าง ๆ ในประเทศไทย สามารถจัดแบ่งประเภทการพนันออนไลน์เป็น 3 ประเภทหลัก ดังนี้ (ไพศาล ลิ้มสถิต, วิษณุ วงษ์สินศิริกุล, และ วิเชียร ต้นศิริมงคล, 2556, น. 13-16)

ประเภทที่หนึ่งคือ การเล่นเกมพนันแบบกาสิโน เช่น บาคาร่าออนไลน์, รูเล็ตออนไลน์ หรือเกมไพ่ประเภทต่าง ๆ ผู้เล่นสามารถเล่นผ่านการถ่ายทอดสดของบ่อนพนันทางอินเทอร์เน็ตโดยเชื่อว่าเว็บไซต์พนันบางแห่งทำการถ่ายทอดสดจากบ่อนพนันในปอยเปต ประเทศกัมพูชา เมื่อพิจารณาจากข้อมูลในเว็บไซต์พนันที่มีการกล่าวอ้างว่าเป็นการพนันถูกกฎหมายในประเทศกัมพูชาเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้เล่นคนไทยว่าจะไม่ถูกดำเนินคดีจากเจ้าหน้าที่ของไทย เว็บไซต์กาสิโนออนไลน์จะมีกลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มนักพนันหรือผู้ที่เคยเข้าเล่นในบ่อนพนันทั่วไปในประเทศหรือต่างประเทศมาแล้ว

ประเภทที่สองคือ การเล่นพนันฟุตบอล การพนันออนไลน์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในกลุ่มผู้เล่นพนันออนไลน์คนไทยคือการพนันฟุตบอล เนื่องจากเว็บพนันออนไลน์ส่วนใหญ่จะเป็นเว็บที่เปิดให้เล่นพนันบอล กลุ่มผู้เล่นพนันจึงมักเป็นคนกลุ่มเดียวกับผู้เล่นพนันบอลคือกลุ่มเยาวชนและผู้ใหญ่ที่อยู่ในวัยทำงาน สิ่งที่น่าวิตกกังวลอย่างมากคือนักเรียน นักศึกษานิยมเล่นพนันบอลในสถานศึกษาผ่านโทรศัพท์มือถือที่สามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้ ผู้เล่นสามารถติดต่อกับเจ้ามือเว็บพนันผ่านการส่งข้อความและแอปพลิเคชันต่าง ๆ

ประเภทที่สามคือ การพนันประเภทอื่น ๆ เช่น การเล่นกำถั่ว การเล่นไฮโล การพนันออนไลน์จำพวกนี้จะมีช่องทางหรือวิธีเล่นเหมือนกับการเล่นเกมพนันออนไลน์อื่น ๆ

การพนันออนไลน์ถือเป็นธุรกิจที่ได้รับการพัฒนาและมีอัตราการเติบโตอย่างมีนัยสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกลุ่มผู้เล่นพนันออนไลน์มักจะมีอายุอยู่ระหว่าง 15-55 ปี โดยประมาณ และมีหลากหลายสาขาอาชีพ เนื่องจากเกมพนันออนไลน์เป็นเกมพนันที่เข้าถึงได้ง่ายและที่สำคัญยังเป็นศูนย์รวมของเกมพนันเกือบทุกประเภท ส่งผลให้มีผู้สนใจในเกมพนันประเภทนี้ในวงกว้าง สำหรับประเทศไทยนั้นความนิยมในการเล่นพนันออนไลน์ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกับอีกหลายประเทศ โดยช่องทางที่ใช้ในการรับ-การส่งข้อมูลเพื่อศึกษาการเล่นการพนันคือ สื่อออนไลน์ สื่อโทรทัศน์ และสื่อหนังสือกีฬาต่าง ๆ อย่างไรก็ตามจาก

ข้อมูลของศูนย์วิจัยความสุขชุมชน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ได้ระบุสถิติของการกระทำที่ไม่เหมาะสมของเยาวชนที่ติดพนันทั้งออนไลน์และไม่ออนไลน์ ซึ่ง 61% จะปล้นชิงทรัพย์หรือล่อลวงเงินจากคนใกล้ชิด 12% ทำร้ายร่างกายคนใกล้ชิด 9% ขายทรัพย์สินใช้หนี้พนัน 7% ขายบริการทางเพศ 6% พยายามฆ่าตัวตาย และ 5% ค้ายาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมาย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องร่วมกันหามาตรการในการป้องกันให้เด็กและเยาวชนของเราห่างไกลจากการพนันออนไลน์ให้ได้ (กรุงเทพฯ, 2563, น. 1)

4. สาเหตุของการเล่นการพนัน

Sallaz (2009, p. 94) ได้อธิบายถึงกระบวนการที่คนกลายเป็นนักพนันที่มีปัญหาซึ่งมีอยู่ในช่วงของรอบระยะเวลา 3 ช่วง คือ

ระยะที่หนึ่งคือ ระยะชัชชณะ นักพนันจะเพลิดเพลินกับการเล่นการพนันมากและคิดว่าตนเองเก่ง เพราะมักจะชนะได้รางวัลใหญ่ ๆ นอกจากนี้มักเกิดความรู้สึกมั่นใจในตนเองมากขึ้นในทักษะการเล่นของตน พวกเขามีความเชื่อว่าเงินคือทางออกของปัญหาชีวิตซึ่งผลักดันให้มีการเพิ่มทุนในการเล่นพนัน โดยเฉพาะนักพนันหญิงส่วนใหญ่จะมองการพนันว่าเป็นหนทางหลบหนีปัญหาในอดีตของตน ปัญหาชีวิตครอบครัวหรือปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว

ระยะที่สองคือ ระยะพ่ายแพ้ เมื่อนักพนันได้ทุ่มเงินและเวลาในการเล่นมากขึ้นเรื่อย ๆ ความสูญเสีย และความพ่ายแพ้ก็เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก ทำให้เกิดปัญหาความคล่องตัวทางการเงิน และเรียกความมั่นใจกลับคืนมาโดยคาดหวังว่าจะได้รับรางวัลใหญ่ เมื่อนักพนันมีความทุกข์กังวลมากขึ้นก็จะยิ่งเล่นการพนันหนักขึ้น บ่อยขึ้น ปลดปล่อยปะละเลยการทำงานและครอบครัว ซึ่งเมื่อทุนทรัพย์หมดก็เริ่มคิดถึงการทำผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อเป็นทางในการหาเงินมาเล่นการพนัน

ระยะที่สาม คือ ระยะสิ้นหวัง นักพนันจะถลากลึกลงในวิธีหาเงินมาเล่นการพนันมากยิ่งขึ้น โดยมักจะแก้ตัวว่าเป็นการยืมเงินมาใช้ชั่วคราวจนกว่าจะได้รางวัลใหญ่ ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่ลำบากยากมาก ผลก็คือเล่นการพนันมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งเงินหมด นักพนันเริ่มรู้สึกว่าชีวิตลำบากมากจนแทบไม่ไหวและมีชีวิตแบบหวาดกลัวกฎหมาย กลัวเจ้าหน้าที่ คู่ครอง และมักจะหาทางออกโดยการฆ่าตัวตาย

แนวคิดเกี่ยวกับโทษของการพนันและการควบคุมการเล่นการพนัน

โทษของการเล่นพนันที่ปรากฏในพระไตรปิฎก (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 11 ข้อ 251, น. 204) พระพุทธเจ้าทรงได้ตรัสไว้ 6 ประการ คือ 1) ผู้ชนะยอมก่อเวร 2) ผู้แพ้ย่อมเสียตายทรัพย์ที่เสียไป 3) เสียทรัพย์ทันตาเห็น 4) ถ้อยคำที่เป็นพยานในศาลก็เชื่อถือไม่ได้ 5) ถูกมิตรอำมาตย์ดูหมิ่นและ 6) ไม่มีใครประสงค์จะแต่งงานด้วย เพราะเห็นว่าชายผู้นี้เป็นนักเลงการพนันไม่สามารถจะเลี้ยงดูภรรยาได้ ส่วนแนวทางป้องกันโทษจากการพนัน มี 6 อย่าง คือ 1) จงดเว้นการดื่มแอลกอฮอล์ 2) ไม่เป็นนักเที่ยวกลางคืน 3) ไม่เที่ยวดูการละเล่น 4) ไม่เล่นการพนัน 5) มีเพื่อนร่วมงานที่ดีเป็นกัลยาณมิตร และ 6) การขยันทำงาน และเมื่อพิจารณาจากงานวิจัยของ วัชระ ทานะวงศ์ (2557, น. 30-31) ที่ได้ศึกษาเรื่องมาตรการในการป้องกันและควบคุมการเล่นการพนันบนอินเทอร์เน็ต ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนนิยมเล่นการพนันบนสื่ออินเทอร์เน็ตออนไลน์เพราะความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และโทรศัพท์เคลื่อนที่ในขณะนี้สามารถใช้เล่นการพนันได้ ทำให้การเล่นการพนันบนอินเทอร์เน็ต ส่งผลความเสียหายหลายด้าน เช่น เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นต้น ดังนั้น สังคมจึงต้องช่วยกันแก้ปัญหา อนึ่งการนำพระราชบัญญัติ การพนัน พ.ศ. 2478 มาปรับใช้กับการพนันบนอินเทอร์เน็ตไม่ได้ผล เพราะมีปัญหาในเรื่องการนิยามการพนันบนอินเทอร์เน็ตที่มีอัตราโทษต่ำ ขาดคณะกรรมการควบคุมการพนันออนไลน์ที่ชัดเจน และผู้เขียนได้เสนอแนะให้นำมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่มาปราบปรามผู้กระทำความผิด เช่น

มาตรการทางภาษี มาตรการห้ามสถาบันทางการเงินทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพนัน มาตรการความรับผิดชอบตามหลักดินแดนมาดำเนินคดีกับเว็บไซต์การพนันที่อยู่ต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังได้เสนอแนะมาตรการทางด้านนโยบายมาป้องกันการพนันบนอินเทอร์เน็ต เช่น มาตรการทางสังคม มาตรการรณรงค์ลดละเลิกการพนัน มาตรการขอความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ มาตรการขอความร่วมมือกับภาคเอกชน ตรวจสอบเว็บไซต์การพนัน และมาตรการจัดตั้งหน่วยงานควบคุมดูแลการพนันโดยเฉพาะ ถ้าได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะดังกล่าวคาดว่าจะการพนันบนอินเทอร์เน็ตจะหมดไปจากสังคมไทย

ข้อพินิจเกี่ยวกับการพนัน

1. รายได้ของรัฐเกี่ยวกับการสลากกินแบ่งรัฐบาล

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.) เปิดเผยว่า ณ สิ้นไตรมาส 2 ปีงบประมาณ 2565 (1 ตุลาคม 2564-31 มีนาคม 2565) สคร. จัดเก็บเงินนำส่งรายได้แผ่นดิน จากรัฐวิสาหกิจและกิจการที่กระทรวงการคลังถือหุ้นต่ำกว่าร้อยละ 50 (กิจการฯ) รวมทั้งสิ้นจำนวน 66,372 ล้านบาท ซึ่งสูงกว่าประมาณการสะสมจำนวน 8,521 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 46 ของเป้าหมายการจัดเก็บในปีงบประมาณ 2565 จำนวน 142,800 ล้านบาท โดยเงินนำส่งรายได้แผ่นดินส่วนใหญ่มาจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และธนาคารออมสิน โดยรัฐวิสาหกิจที่นำส่งรายได้แผ่นดินสะสมสูงสุด 10 อันดับแรก ณ สิ้นไตรมาส 2 ปีงบประมาณ 2565 (PPTV Online, 2565)

สคร. จัดเก็บเงินนำส่งรายได้แผ่นดิน ณ สิ้นไตรมาส 2 ปีงบประมาณ 2565
จำนวน **66,372** ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ **46** ของเป้าหมายทั้งปี

*หมายเหตุ ข้อมูลเงินนำส่งรายได้แผ่นดินของรัฐวิสาหกิจที่กระทรวงการคลัง โดย สคร. จัดเก็บ ไม่รวมเงินนำส่งรัฐประหารอื่น เช่น ภาษีหรือค่าธรรมเนียมอื่นฯ

<http://www.sepo.go.th> 02-298-5850-7 สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ

ตารางภาพที่ 1 สคร. จัดเก็บเงินนำส่งรายได้แผ่นดิน ณ สิ้นไตรมาส 2 ปีงบประมาณ 2565 (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ, 2565)

2. ประโยชน์และโทษของการพนัน

การพนันคือการใช้เงินหรือสิ่งของต่าง ๆ เป็นสื่อกลางในการเติมพินในเกมส์หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อหวังจะได้กำไรที่เป็นเงินหรือสิ่งของเป็นผลตอบแทน สำหรับคนไทยนั้น การเล่นพนันถือเป็นเรื่องปกติ เพราะในปัจจุบันนี้ คนไทยส่วนใหญ่ ชอบเล่นการพนันกันเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นการซื้อหวยใต้ดิน พนันบอล ไฮโล น้ำเต้าปูปลา ฯลฯ ซึ่งการพนันทุกชนิดนี้ ถือเป็นสิ่งผิดกฎหมายทั้งนั้น ยกเว้นแต่สลากกินแบ่งรัฐบาล, สลากออมสินและสลาก ธกส. ที่สามารถซื้อขายได้โดยไม่ผิดกฎหมาย การพนันก็คือการที่คนสองคนหรือมากกว่านั้นทายกันว่าสิ่งใดจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหรือชนะ โดยผู้ที่ทายถูกก็เรียกว่าเป็นผู้

ชนะและก็จะได้รับสิ่งของหรือทรัพย์สินของผู้ที่ทายผิดที่เรียกว่าเป็นผู้แพ้ ซึ่งการที่ทรัพย์สินเปลี่ยนมือจากคนหนึ่งไปเป็นของอีกคนหนึ่งจากการเล่นพนันนี้เป็นการเปลี่ยนที่ไม่ดีงาม หรือไม่มีความเจริญ เพราะคนแพ้ที่เสียทรัพย์ย่อมเป็นทุกข์ทั้งกายและใจคือใจเป็นทุกข์เพราะเสียดายทรัพย์ ส่วนกายก็เป็นทุกข์เพราะต้องทำงานหนักขึ้นอีก อีกทั้งยังจะส่งผลต่ออนาคตของผู้แพ้อีกด้วย การพนันนั้นจะอาศัยความโลภของเรา มาดึงดูดให้คนชอบเล่นพนัน ถ้าผลตอบแทนมีน้อย คนก็จะไม่ชอบมาเล่น แต่ถ้าผลตอบแทนมีมาก คนก็จะชอบมาเล่น ที่ติดการพนันแล้วบางคนก็มีบทเรียนแล้วก็ละเลิกได้ แต่บางคนยังติดยิ่งจมจนพบกับความหายนะก็ยังเลิกไม่ได้ บางคนก็ครอบครัวแตกแยก บางคนคลุ้มคลั่งทำร้ายลูก ทำร้ายเมีย ทำร้ายตัวเอง การพนันจึงถูกจัดเป็นทางเดินไปสู่ความเสื่อม ความหายนะหรือที่เรียกว่าอบายมุขที่ทุกศาสนาสอนให้ละเลิกและในภาวะที่ผู้คนในสังคมเป็นพวกวัตถุนิยม คือเห็นการมีทรัพย์สินมาก ๆ หรือเห็นว่าความร่ำรวยจะทำให้ชีวิตมีความสุขนี้เอง ที่ทำให้ผู้คนนิยมเล่นการพนันกันเป็นอย่างมาก ยิ่งคนที่มองไม่เห็นโอกาสว่าจะทำหน้าที่การงานให้ร่ำรวยได้ก็จะยิ่งชอบเล่นการพนัน ชีวิตของเขาจึงจมอยู่กับความฝันและยากจนตกต่ำ เตื่อร้อนจนหาความสุขที่แท้จริงไม่ได้ ซึ่งหนทางแก้ก็ต้องหันมาเป็นคนรู้จักพอคือมีแค่นี้พอใจแค่นั้น ไม่คิดโลภมากไปกว่าที่ตนเองมี และกินใช้อย่างประหยัดที่เรียกว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง (เดชปญโญ ฤกษ์, 2565)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าสังคมไทยมีมุมมองต่อการเล่นการพนันออกเป็น 2 ด้าน คือ มุมมองด้านบวกและด้านลบ โดยกลุ่มผู้ที่มีมุมมองด้านบวกได้กล่าวอ้างว่า การเล่นการพนันนั้นส่วนหนึ่งมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับการอนุรักษ์ หรือการสืบทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีของบรรพบุรุษไว้ ยกตัวอย่างเช่น กีฬาชนไก่ในประวัติศาสตร์นั้นเจ้าเมืองต่าง ๆ ถึงกับแข่งกีฬาชนไก่กันอย่างจริงจังโดยการเอารัฐ และประชาชนของตนเป็นรางวัลเดิมพันทีเดียว ส่วนประเพณีบุญบั้งไฟในตำนานท้าวผาแดง-นางไอ่คำ ก็ได้กล่าวถึงการพนันแข่งบั้งไฟ และรางวัลตอบแทน กล่าวคือบั้งไฟของผู้ที่ทะยานขึ้นฟ้าได้สูงสุดก็จะเป็นผู้ชนะการแข่งขัน โดยจะได้รับตำแหน่งเจ้าเมืองคีตานคร และจะได้แต่งงานกับพระนางไอ่คำ (ธิดาของเจ้าเมืองขอม) เป็นรางวัลเดิมพัน ส่วนกลุ่มที่มีมุมมองด้านลบต่อการเล่นการพนันได้กล่าวอ้างว่า การพนันเป็นหนทางแห่งความหายนะในชีวิตและครอบครัว ควรหลีกเลี่ยงเพราะผิดหลักศีลธรรม ผิดกฎหมาย และการสร้างรายได้เข้ารัฐด้วยการจำหน่ายลอตเตอรี่ของรัฐบาลก็เป็นสิ่งที่มอมเมาประชาชนมาอย่างยาวนาน ส่วนมากนักเล่นพนันหรือเครือข่ายของนักการพนันก็มักที่จะอ้างเอาประเพณี และวัฒนธรรมมาเป็นข้ออ้างในการเล่นการพนันอยู่เสมอ รวมทั้งการสร้างกระแสการเปิดบ่อนการพนันเสรีให้เป็นประเด็นสาธารณะซึ่งมีการเอื้อผลประโยชน์ให้กันตนเองและพรรคพวกเป็นเครื่องมือที่แอบแฝงอยู่ข้างหลังเช่นกัน โดยมีนายทุนหรือผู้มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง และสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ยังมีการเล่นการพนันในรูปแบบต่าง ๆ ก็มาจากการไม่เอาจริงเอาจึ่งในการป้องกัน การควบคุมและการปราบปรามการเล่นการพนันของรัฐบาล หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งการเอื้อผลประโยชน์ต่อกันระหว่างเจ้าของบ่อน หรือนักเล่นการพนันกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคน บางกลุ่ม และในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมาผู้เขียนได้ตั้งข้อพิจารณาไว้ว่ามีปรากฏการณ์ทางวิชาการ ประการหนึ่งคือนักวิชาการ และนักวิจัยได้มีผลงานการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพนันที่น่าประเด็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรื่องการพนันไว้อย่างน่าสนใจหลายประเด็น แต่สิ่งที่น่าฉงนใจคือผู้ที่มีอำนาจ หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) กลับนำผลการวิจัยไปใช้เฉพาะส่วนที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของตนเป็นส่วนใหญ่โดยเลือกรับเฉพาะข้อมูลบางด้านมากกว่าความเห็นอันเกิดจากกระบวนการคิดพิจารณาตามหลักวิชาการที่แท้จริง

สรุป

หากพิจารณาบริบทการเล่นการพนันในสังคมไทยจากร่องรอยทางประวัติศาสตร์ผ่านประเพณี วรรณกรรม จารีตและกฎหมายต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าการพนันเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักศีลธรรมทางศาสนาหรือกฎหมายที่ผู้ปกครองรัฐบางสมัยไม่อนุญาตให้มีการเล่นพนันและมีการลงโทษอย่างเด็ดขาด และผู้ปกครองรัฐบางสมัยสนับสนุนหรืออนุญาตให้เล่นอย่างเสรีภาพ ผู้ปกครองรัฐบางสมัยนำนโยบายการกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านระบบการพนันมาประยุกต์ใช้ กล่าวได้ว่าการพนันเป็นสิ่งที่มิในรัฐแทบทุกรัฐ การพนันสร้างขึ้นโดยผู้มีอำนาจในรัฐเพื่อเก็บผลประโยชน์มาบริหารจัดการรัฐหรือผลประโยชน์ของตนซึ่งมีนักพนันเป็นลูกค้าชั้นดี แต่ถ้าหากมองในมุมตรงกันข้ามว่าการพนันเป็นการกอบโกยผลประโยชน์จากประชาชนโดยการผูกขาดของรัฐมาตลอด ผลกระทบของการพนันที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น อาชญากรรม ภัยทางสังคม การป้องกัน การปราบปรามและการเยียวยาทางสังคมก็เป็นสิ่งที่ผู้ปกครองรัฐต่างก็รู้ดีแก่ใจ และสิ่งที่แปลกประหลาดใจคือนโยบาย หรือแหล่งผลิตรายได้ของรัฐบางประการ เช่น การพนันที่รัฐอนุญาตบางประเภท เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ เป็นต้น

หากตั้งคำถามว่า ทั้ง ๆ ที่ผู้ปกครองรัฐต่างก็รู้ว่ามีการพนันมีโทษมหันต์ต่อประชาชน แต่ทำไมผู้ปกครองรัฐยังคงดำเนินการเรื่อยมา ทำไมรัฐจึงไม่สามารถยกเลิกและก้าวข้ามได้ อนึ่งหากสังคมไทยยังรับไม่ได้กับการเปิดบ่อนกาสิโนในประเทศ ผู้เขียนขอเสนอว่าเราควรสร้างโครงการทดลองโดยกำหนดให้เป็นบ่อนเฉพาะชาวต่างชาติเท่านั้น โดยเลือกพื้นที่ให้ห่างไกลจากชุมชน และสร้างเป็นศูนย์การบันเทิงครบวงจร รัฐในฐานะผู้จัดการบริการสาธารณะอาจจะร่วมทุนกับเอกชนดำเนินการก็ได้ จากนั้นให้ศึกษาข้อดี-ข้อเสีย แล้วจึงมาทำประชาพิจารณ์ (Public Hearing) การทำเช่นนี้จะได้รับทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริง ไม่ใช่เป็นเพียงแค่การประมาณการเท่านั้น อย่างไรก็ตามหากเราอนุญาตให้มีบ่อนการพนันเสรี รัฐก็ควรจัดให้มีองค์กรที่จัดการและให้ความรู้เกี่ยวกับการพนันสำหรับชาวไทยซึ่งอาจจัดตั้งขึ้นมาในรูปคณะกรรมการอยู่ในหน่วยงานของรัฐ เช่น คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานกิจการกาสิโน คณะกรรมการกั้นกรองผู้ที่จะเล่นการพนัน ผู้ที่จะเขาเล่นพนันจะถูกตรวจประวัติและคุณสมบัติเสียก่อน เช่น อายุ รายได้ ประวัติ อาชญากรรม สถานภาพ เป็นต้น เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการเล่นพนันจนหมดเนื้อหมดตัวและไม่ให้คิดว่าเล่นการพนันไปเพื่อทำกำไร นอกจากนี้รัฐจะต้องป้องกันคนที่มีรายได้น้อยหรือนักเรียน นิสิต นักศึกษาที่ไม่มีรายได้ ไม่ให้เข้าสู่วงการพนันที่รัฐเป็นเจ้าของ นอกจากการป้องกันในขั้นต้นแล้วการจัดให้มีองค์กรที่ทำการเยียวยาหรือให้คำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญที่เสพติดการพนันเพราะเมื่อรัฐจัดให้มีการพนันแล้วผลเสียที่เกิดขึ้นทั้งหมดรัฐก็จะกลายเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง กล่าวโดยสรุปก็คือเมื่อรัฐจะจัดให้มีการกาสิโนแล้วก็ควรที่จะจัดการรักษาผลเสียของกาสิโนที่เกิดขึ้นในภายหลังด้วย นอกจากนี้สิ่งที่น่ากลัวอีกประการหนึ่งของการพนันของรัฐคือการฟอกเงิน รัฐบาลต้องจัดระบบป้องกันไม่ให้บ่อนการพนันของรัฐกลายเป็นแหล่งฟอกเงินของธุรกิจผิดกฎหมายต่าง ๆ ไป ดังนั้นวิถีแห่งการพนันคือแหล่งที่สร้างรายได้ของรัฐไทยหรือเป็นมหันต์ภัยที่รัฐบาลได้มอมเมาประชาชนมาอย่างยาวนานกันแน่ คำตอบนี้คงมีอยู่ในใจของคนไทยส่วนประเด้นมุ่มมองที่จะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็คงมีเพียงท่านเท่านั้นที่ย่อมจะเข้าใจตัวท่านเองได้มากที่สุด อนึ่งบริบทของสังคมไทย เช่น หลักธรรมคำสอนทางศาสนา กฎหมาย นโยบายของรัฐ การบริหารจัดการภาครัฐ การบริหารจัดการชุมชน สถาบันการศึกษา ครอบครัว และการประพฤตินั้น เป็นต้น นับว่าเป็นบริบทและเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมุมมองและการบริหารจัดการเรื่องการเล่นการพนันในสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2535). *วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม 2 ไตรภูมิโลกวิจิตรฉกฉวย*. กรุงเทพฯ: กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). *เปิดข้อมูลพ่นออนไลน์ทั่วโลกสะพัด 3 หมื่นล้าน*. สืบค้น 10 เมษายน 2563, จาก <https://www.baanjommyut.com/library/law/02/044.html>
- เชษฐ รัชดาพรธนาธิกุล. (2556). *มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพ่นในประเทศมาเลเซีย. วารสารกระบวนการยุติธรรม, 6(3), 1-27.*
- เดชปโย โภทสุข. (2565). *ผีพ่น*. สืบค้น 11 มิถุนายน 2565, จาก <http://www.whatami.net/lum/lum75.html>
- พระธรรมสิทธิศาสตร์ (หนู ถาวโร). (2552). *ปัญหาสาตก*. เชียงใหม่: ศิลปาบรรณาการการพิมพ์.
- พระราชบัญญัติการพนัน (2543). *พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478*. กรุงเทพฯ: สุตรไพศาล
- ไพศาล ลิมสถิต, วิษณุ วงษ์สินศิริกุล, และ วิเชียร ตันศิริมงคล. (2556). *ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนจากการพนันออนไลน์ มาตรการจัดการทางการเงินและมาตรการอื่น ๆ (รายงานผลการวิจัย)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 11*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มัทยา ศรีพนา. (2556). *แนวทางการบริหารจัดการการพนันออนไลน์ [จุลสาร]*. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- วารกรณ์ สามโกเศศ. (2547, 10 มิถุนายน). *ประวัติการพนัน ชีวิต และน้ำตา. มติชนรายวัน*. สืบค้น 10 เมษายน 2563, จาก <http://libdoc.dpu.ac.th/article/V176.pdf>
- วัชระ ทานะวงศ์. (2557). *มาตรการในการป้องกันและควบคุมการเล่นการพนันบนอินเทอร์เน็ต. วารสารนิติศาสตร์, 6(2), 30-55*
- วิทยากร เชียงกุล. (2562). *เสพติดพ่น : ความใหญ่โตของปัญหาและแนวทางแก้ไข*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- วิทยากร เชียงกุล. (2564, 1 กุมภาพันธ์). *คนไทยเล่นการพนันมากขึ้นแค่วัน*. *กรุงเทพธุรกิจ*. สืบค้น 4 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/920185>
- ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ. (2562). *การศึกษาสถานการณ์ พฤติกรรมและผลกระทบการพนัน ในประเทศไทย ประจำปี 2562*. สืบค้น 10 เมษายน 2563, จาก http://www.gamblingstudy-th.org/imgadmins/research_file/2562-05-SAB-Provincial%20Report_Gambling%202019_Final%20_09.03.2020.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ. (2565). *สคร. จัดเก็บเงินนำส่งรายได้แผ่นดินสะสม ณ สิ้นไตรมาส 2 ปีงบประมาณ 2565 จำนวน 66,372 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 46 ของเป้าหมายทั้งปี*. สืบค้น 11 มิถุนายน 2565, จาก <https://www.sepo.go.th/news/1247>
- สุภาพร พลาลัยเล็ก. (2547). *การพนันในสังคมไทย: ภาพสะท้อนจากวรรณกรรม. วารสารวรรณวิทัศน์, 4(11), 20-48.*
- Sallaz, J. (2009). *The Labor of Luck-Casino Capitalism in the United States and South Africa*. Berkeley, CA: University of California Press.

